

KOREYS TILIDAGI ASSIMILATSIYA JARAYONLARI VA TALAFFUZGA TA'SIRI

Eshpo'latova Sabrina Farxodovna

Toshkent shahri O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Sharq filologiyasi fakulteti

Filologiya va tillarni o'qitish:koreys tili yo'nalishi talabasi

+998882976555

sabrinafarxadvna@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada koreys tilidagi assimilatsiya jarayonlari va ularning talaffuzga ta'siri o'rganiladi. Assimilatsiya — bu til fonemalarining birining boshqasiga ta'sir qilishi, natijada talaffuzning o'zgarishi jarayoni. Koreys tilida jarayonning qanday kechishi, fonetik qoidalar, o'zaro ta'sirlar hamda o'zbek tili bilan taqqosiyasi aniqlanadi. Maqola, shuningdek, til o'rganishda integratsiya qilish va talaffuzning to'g'riligi uchun koreys fonemasini tushunishning muhimligini ta'kidlaydi. O'quvchi va til o'rganuvchilarga yordam beruvchi amaliy tavsiyalar ham keltiriladi.

Kalit so'zlar: Assimilatsiya, Talaffuz, Koreys tili, Fonema, O'zbek tili, Lingvistika, Fonetik qoidalar, Til o'rganish, O'zaro ta'sir

Kirish.

Koreys tili, boshqa tillar kabi, o'ziga xos fonetik va fonologik xususiyatlarga ega. Ushbu xususiyatlar orasida assimilatsiya jarayonlari alohida ahamiyatga ega. Assimilatsiya — bu bir fonemalarning boshqa fonemalarga ta'siri natijasida talaffuzning o'zgarishidir. Koreys tilida bu jarayon keng tarqalgan va u nafaqat individual so'zlarni, balki butun gaplarni talaffuz qilishda ham namoyon bo'ladi. Koreys tilida ikki asosiy turdagi assimilatsiya mavjud: bacarol assimilatsiyasi va teller assimilatsiyasi. Bacarol assimilatsiyasi, odatda, bir unli yoki undoshning boshqasi bilan birlashishi natijasida yuzaga keladi. Masalan, "myeon" (biroz) so'zi "mye" va "on" so'zlaridan tashkil topgan bo'lib, u talaffuzda "myeon" tarzida o'zgaradi. Bu jarayon ko'pincha unli harflarning o'zaro ta'siri bilan bog'liq bo'ladi. Bu holatda, unli harfning talaffuzi uning atrofida undosh harflarga qarab o'zgaradi. Teller assimilatsiyasi esa undosh harflarning bir-biriga ta'siri jarayonini anglatadi. Masalan, "kun" so'zida "k" undoshi "n" bilan yaqinlashganda undoshning talaffuzida o'zgarishlar kuzatilishi mumkin. Bu jarayonlar, aslida, koreys tilining talaffuzini osonlashtirish va o'zaro musiqiylikni ta'minlash maqsadida kelib chiqadi. Koreys tilidagi assimilatsiya jarayonlari talaffuzga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Bu jarayonlar yordamida so'zlar bir-biridan farq qilmaydi va talaffuz qilishda qulaylik yaratadi.

Assimilatsiya jarayonlari, ayniqsa, nutq davomida tez-tez uchraydi va o'zaro bog'lanishlarni ham kuchaytiradi. Masalan, "han-guk" (Koreya) so'zi "han" va "guk" elementlaridan tashkil topgan bo'lib, talaffuzda "hanguk" sifatida aks etishi mumkin. Bu jarayon nafaqat kirish so'zlarida, balki ushbu til oilasidagi boshqa so'zlar uchun ham qo'llaniladi.

Koreys tilida assimilatsiya jarayonlari ijtimoiy kontekstlarda ham o'z ulushini qo'shadi. Tabiiy nutq amaliyotlarida vaqt o'tishi bilan o'zaro bog'lanishlar, ya'ni loyihalash va taklif qilish jarayonlari orqali, talaffuz o'zgarishi mumkin. O'zbekiston kabi o'zaro tillar bilan tengdoshlikda, bunday jarayonlar ko'pincha qiziqarli natijalar keltirib chiqaradi. O'zga tillar bilan taqqoslaganda, koreys tilidagi assimilyatsiya jarayonlari ularning talaffuziga katta tushuncha kiritadi. O'zbek tili, masalan, fonemalari o'rtasida ham shunga o'xshash jarayonlar kuzatiladi. O'zbek tilida undoshlar o'rtasidagi assimilyatsiya jangari bilan birga keladi. Misol uchun, "dishni" so'zini "dshi" deb talaffuz qilish ko'rinadi. Biroq, koreys tilidagi assimilyatsiya jarayonlari ko'proq tartibli va murakkab bo'lib, ko'p hollarda musiqiylikni ta'minlash uchun rivojlangan. Koreys tilini o'rganayotganlar uchun bu jarayonlarni tushunish juda muhim. Ular notanish so'zlarni ilgari surish va talaffuzni yaxshilashda yordam beradi.

Ushbu jarayonlar o'zaro bog'liq fonetik qoidalarni bilish orqali talaffuzda kuchli tahlil qilishni ta'minlaydi. Ushbu maqola orqali koreys tilidagi assimilyatsiya jarayonlari va ularning talaffuzga ta'siri tushunildi. Koreys tili o'zining murakkab fonetik strukturalari bilan o'ziga xosdir va bunday jarayonlar natijasida nutq osonlashadi. Bu jarayonlarni bilish, til o'rganayotganlar uchun muvaffaqiyatli talaffuzga erishishning muhim elementi hisoblanadi. O'quvchilar, tilni chuqur o'rganishda, koreys dilida talaffuz uchun o'zaro ta'sir qiluvchi undoshlar va unli harflarning asosiy qoidalarini ham hisobga olishlari kerak. Japon va Xitoy tillari bilan taqqoslaganda, koreys tili o'zining o'ziga xos xususiyatlari va jazblili bilan ajralib turadi. Boshqalar tilini o'zaro ta'sir qilishda koreys tilidan o'rganish, nutq davomida ko'proq o'zaro bog'lanish va talaffuzda qulaylik yaratishga yordam beradi. Koreys tili, Ural-Altaik tillar oilasiga mansub bo'lib, o'ziga xos grammatik tuzilishi va talaffuz xususiyatlariga ega.

Assimilatsiya jarayonlari esa o'zgaruvchan ijtimoiy-madaniy sharoitlarda ko'plab tillarning bir-biriga ta'sirini anglatadi. Koreys tilida ham taassurot o'tkazishga qodir bo'lgan bir qancha assimilatsiya jarayonlari mavjud. Ushbu jarayonlar, asosan, tilning talaffuziga, leksikasiga, grammatikasiga va hatto sintaksisiga ta'sir ko'rsatadi. Birinchi navbatda, til asosida yagona talaffuzga keltirish jarayonlari ko'rinadi. Koreys tilining talaffuzi, ko'plab fonemalar va ularning o'zgarishlariga ega. Assimilatsiya jarayonlari, ya'ni bir tilning o'ziga xosliklarini boshqalar bilan birlashtirish, ko'pincha talaffuzda o'zgarishlar keltirib chiqaradi. Masalan, koreys tilida "n" va "l" harflarining talaffuzi qonun-qoidalariga ko'ra bir-biriga o'xshash yoki bir-birini to'ldiruvchi

vazifani bajarishi mumkin. Bunday holatlar, boshqa tillardan kelib chiqqan so'zlar orqali ham ko'rinishi mumkin. Koreys tilidagi assimilyatsiya jarayonlarining yana bir muhim xususiyati, so'zlar ichidagi yoki oxiridagi vowel va konsonantlarning o'zaro o'zgarishi hisoblanadi. Misol uchun, "k" harfi "n" harfi bilan birga bo'lganida, talaffuzda "k" harfi "ng" shaklida eshutilishi mumkin. Bu turdagi o'zgarishlar, ko'pincha mintaqaviy dialektlarda ham aniq ko'rinadi, chunki har bir mintaqaning o'ziga xos talaffuzi mavjud. Assimilatsiya o'zaro ta'sir jarayonida, boshqa tillardan so'zlar kirib kelinganda, ularning talaffuzining koreys tiliga moslashishi muhim ahamiyatga ega. Misol uchun, ingliz tili, rus tili yoki boshqa Osiyo tillaridan kirayotgan so'zlar koreys tili fonetik tizimiga moslashtirilgan holda talaffuz qilinadi. Buning natijasida, asosan, vokal va konsonantlarning o'zgarishi yuz beradi, bu esa badiiy ko'rinishda o'zgarishlarga olib keladi. Masalan, inglizcha "computer" so'zi koreys tilida "컴퓨터" (keompyuteo) shaklida talaffuz qilinadi.

Koreys tili sintagmatik tizimi ham assimilyatsiya jarayonlaridan ta'sirlangan. O'zaro ta'sir qilish jarayonida, koreys tilida yoki boshqa tillarda ishlatiladigan frazeologik birliklar va iboralar, asosan, o'zaro masofaga qarab o'zgarishi mumkin. Buning natijasida, yangi iboralar yaratish yoki mavjudlarini o'zgartirish orqali asimilyatsiya jarayonlari davom etadi. Assimilyatsiyaning ijtimoiy badiiy konteksti ham mavjud. Koreys tili, tarixan boshqa madaniyatlar bilan bog'liqligi tufayli, ko'plab yangi turdagi so'zlar va iboralarni qabul qilgan. Bu esa, jahon madaniyatining ta'siri natijasida yuzaga kelgan. Bunday jarayonlar, tilning rivojlanishi va adaptiv o'zgarishi uchun zarur sharoitlarni yaratadi. Koreys tilidagi assimilyatsiya jarayonlari, talafuz va leksikaga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bu jarayonlar, boshqa tillardan kiruvchi so'zlar evaziga, mintaqaviy talaffuzdagi o'zgarishlar va ijtimoiy madaniy ta'sirlar bilan bog'liq. Koreys tili rivojlanishida assimilyatsiya jarayonlari davom etmoqda va bu, tilning yangilanishi, o'zgarishi va jahon tillari bilan integratsiyalashuvini namoyish etadi.

Xulosa

Koreys tilida assimilatsiya jarayonlari talaffuzga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, bu esa tilni o'rganayotganlar uchun muhim ahamiyatga ega. Assimilatsiya jarayonlari natijasida bir unli yoki undosh harflarning bir-biriga ta'siri so'zlarning talaffuzini osonlashtiradi va musiqiylikini kuchaytiradi. Ushbu jarayonlar ijtimoiy kontekstda ham o'zgarib, til o'zining tarixiy rivojlanishi bilan bog'liq bo'ladi. Koreys tilida assimilyatsiya jarayonlarini tushunish, o'quvchilarga o'zaro bog'lanishlarni yaxshiroq anglab, talaffuzni to'g'ri o'rganishga yordam beradi. Natijada, bu jarayonlarni bilish, tilni o'zlashtirish jarayonida muhim resurs hisoblanadi, chunki u talaffuzni aniqlashtirish va suhbatsizliklardan qochish imkonini yaratadi. Koreys tili, assimilyatsiya jarayonlari orqali o'ziga xos fonetik strukturaga ega bo'lib, buni til

o'rganish jarayonida hisobga olish kerak. Bu, shuningdek, koreys tili va boshqa tillar orasidagi o'zaro ta'sirlarni kashf etishga ham yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ajin, K. (2015). Koreys tilining asoslari. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti, 12-bet.
2. Ismatova, M. (2020). Tillararo assimilyatsiya va kuzatish. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti, 45-bet.
3. Karimov, O. (2018). Lingvistik tadqiqotlar. Toshkent: Fan va texnologiya, 78-bet.
4. Murodov, A. (2021). Koreys tili: asosiy qoidalar va strukturaviy tahlil. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti, 33-bet.
5. Yusupova, S. (2019). Tillar va madaniyatlar o'zaro ta'siri. Toshkent: Yangi nashr, 24-bet.